

Tehy ry
PL 10

Lausunto 10.10.2018

00060 TEHY

Sosiaali- ja terveysministeriö
Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@stm.fi
eila.mustonen@stm.fi

Viite: STM/3913/2018

Tehyn lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin (HE 15/2017) ehdotettavasta muutoksesta. Kuulemistilaisuus 9.10.2018.

Lausumme sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin (HE 15/2017) ehdotettavasta muutoksesta, joka koskee julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvien palveluntuottajien velvollisuutta ottaa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoja sekä sosiaali- ja terveysalan ammatillisia tutkintoja suorittavia opiskelijoita harjoitteluun ilman erillistä korvausta. Muutosesitys koskee lain (HE/2017) 23§:n muuttamista.

Arvioimme lausunnossamme muutosehdotusta kolmesta näkökulmasta:

- 1) Velvoitteesta ottaa opiskelijoita harjoitteluun ilman erillistä korvausta
- 2) Harjoittelupaikkojen riittävyyden ja ohjauksen laadun turvaamisesta
- 3) Ammattikorkeakoulujen opettajien lisäämisestä toimintayksiköissä tapahtuvan harjoittelun ohjaukseen

Palvelun tuottajien velvoite ottaa opiskelijoita harjoitteluun ilman erillistä korvausta

Tutkintoon johtavan koulutuksen aikainen työelämäharjoittelu (amk) ja työpaikalla tapahtuva oppiminen (toinen aste) antavat tärkeitä perusvalmiudet opiskelijalle hänen valmistuessaan terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Se, miten harjoitteluissa opitaan, heijastuu osaamisena tai sen puutteena työelämään siirryttäessä.

Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano on poistanut vuoden 2018 alusta, oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta, koulutuskorvausten maksamisen opiskelijan työpaikoilla tapahtuvan oppimisen kustannusten korvaamiseksi. Ammattikorkeakoulujen työelämäharjoittelujen osalta korvauksia työpaikoille on maksettu tähän saakka keskimäärin 35 euroa / viikko / opiskelija. STM:n kyselyn perusteella vuonna 2017 ammattikorkeakoulut maksoivat työpaikoille yhteensä noin 8,3 miljoonaa euroa harjoittelukorvauksia.

Muutosehdotuksessa esitetään, että jatkossa ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen harjoitteluista aiheutuvat kustannukset sisältyisivät maakuntien palveluntuottajille maksamaan kokonaisrahoitukseen. Mielestämme ehdotus sinällään selkiyttää ja yhdenmukaistaa kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysalan ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen korvausmenettelyä palvelujen tuottajille.

Ehdotuksessa ei kuitenkaan selvästi todeta palveluntuottajille osoitettavan harjoittelukorvauksen kohdentamisesta suoraan toimintayksiköiden opiskelijaohjauksen toteuttamiseen ja kehittämiseen. Harjoittelukorvausten kohdentaminen myös motivoisi työpaikkaohjaajia kehittymään tehtävässä, mikäli osa kohdennettavasta korvauksesta jaettaisiin ohjaajien palkkioihin. Mielestämme työpaikkaohjaajien osaamista ja koulutusta tulee kehittää oppilaitosten, korkeakoulujen ja työelämän yhteistyönä. Terveystieteiden ammatissa potilasturvallisuus korostuu ja se edellyttää työpaikkaohjaajan ja opiskelijan intensiivistä ohjaussuhdetta. Suomen sairaanhoitajaliiton teettämän kyselyn (2018) perusteella vain noin 40% vastaajista (n=1616) olivat saaneet koulutusta kliinisen harjoittelun ohjaukseen ja arviointiin.

Riittävä osuus palveluntuottajalle kohdentuvasta kokonaisrahoituksesta tulee korvamerkitä toimintayksiköiden opiskelijaohjauksesta aiheutuviin kustannuksiin, jossa huomioidaan täydennyskoulutuskustannusten lisäksi myös mm. opiskelijan suojavaatteen, toimikortin ja pukukaapin käytöstä aiheutuvat kustannukset. Mikäli rahoitusta ei voida suoraan kohdentaa harjoittelusta aiheutuviin kustannuksiin kokonaisrahoituksen yleiskatteellisuuden vuoksi, tulee kustannukset kattaa erillisestä valtionosuusrahoituksesta (ns. EVO-rahoitus), kuten mm. lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksessa.

Harjoittelupaikkojen riittävyyden ja ohjauksen laadun turvaaminen

Muutosehdotuksen mukaan maakunnat sopisivat jatkossa ammattikorkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja palveluntuottajien kanssa siitä, että julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvat palvelun tuottajat varaisivat riittävästi harjoittelupaikkoja ammattikorkeakoulujen ja oppilaitosten tarpeisiin.

Mielestämme on tärkeää, että maakunnan hyväksymiä em. palveluntuottajia voivat olla niin julkisen kuin yksityisen sektorin toimijat, jotta harjoittelupaikkojen määrät vastaavat tulevaisuudessakin alalla opiskelevien ja työelämän tarpeeseen. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijamäärät ovat suuria. Esimerkiksi vuonna 2015 aloitti yli 30 000 opiskelijaa opiskelunsa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnoissa ammatillisessa ja ammattikorkeakoulussa (OPH:n tilastot). Korkea-asteella kesälukukausien käyttöönotto on parantanut harjoittelupaikkojen saatavuutta. Kesälukukausien hyödyntämisessä tulee varmistaa opintojaksojen mukaisten oppimistavoitteiden saavuttaminen, huolimatta opiskelijan työsuhteesta toimintayksikköön.

STM:n kyselyn mukaan ammattikorkeakoulujen solmimista harjoittelusopimuksista peräti noin 45% edusti sosiaali- ja terveysalan yksityistä sektoria (2017). Merkittävää osuutta selittää osin pienten ja keskisuurten terveysalan yritysten määrä. Julkisella sektorilla ammattikorkeakoulu on saattanut tehdä vain yhden sopimuksen suuren toimijan, kuten sairaanhoitopiirin kanssa. Mielestämme opiskelijoiden mahdollisuudet monipuolisiin ja riittäviin koulutuksen aikaisiin työelämäharjoitteluihin tulee turvata eikä siihen saa vaikuttaa palveluntuottajan omistuspohja (yksityinen – julkinen).

Laadukkaiden ja turvallisten harjoitteluympäristöjen luominen opiskelijalle edellyttää tiivistä yhteistyötä koulutuksen järjestäjän ja palveluntuottajan välillä. Työpaikkaohjaajien ohjausosaamisen kehittämiseen tulee tulevaisuudessakin panostaa ja ohjaavien opettajien roolia palveluntuottajien toimintayksiköissä vahvistaa. Työnantajien tulee tunnistaa myös opiskelijanohjaus yhtenä työntekijän urapolkuna ja mahdollistaa jatkuva ammatillinen kehittyminen tällä alueella. Riittävä resurssointi opiskelijaohjaukseen ja harjoittelusopimukseen liitettävä auditointi kehittäisi harjoitteluympäristöjen laatua ja antaisi paremmat edellytykset palveluntuottajan koulutusvastuun toteuttamiseen niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla.

Ammattikorkeakoulujen opettajien lisäämisestä toimintayksiköissä tapahtuvan harjoittelun ohjaukseen

Ammattikorkeakouluilta harjoittelukorvauksista vapautuvat määrärahat tulee kohdentaa harjoittelunohjauksen kehittämiseen. Olemme viime aikoina saaneet huolestuneita viestejä työpaikkaohjaajiltamme ja opiskelijajäseniltämme, että opettajien rooli opiskelijoiden harjoittelunohjaajana ei ole riittävä. Opiskelija tapaa ohjaavaa opettajaansa yhä harvemmin harjoittelupaikalla ja ohjauksen vastuu on siirtymässä työpaikkaohjaajille. Tätä painetta ei ole enää tarpeen työpaikoilla lisätä.

Koulutuksen aikainen työelämäharjoittelu on ollut perinteisesti sosiaali- ja terveystieteiden opiskelussa laaja-alaista ja se on ollut keskeisin osa opiskelijan ammattitaidon kehittymisessä. Esitämme, että opettajien määrää ja heidän roolia kasvatetaan harjoittelun ohjauksessa. Kehittämällä ammatillisten aineiden opettajien toimenkuvaa nykyistä enemmän työelämäpainotteiseksi (ns. kliiniset opettajat), saavutettaisiin nykyistä tiiviimpi yhteistyö oppilaitosten, korkeakoulujen ja palveluntuottajien välille opiskelijaohjauksen ja laajemmin työelämässä toteutuvan osaamisen kehittämiseksi. Harjoittelusisältöjen kehittäminen potilaan hoitoketjujen mukaisiksi kokonaisuuksiksi on esimerkki yhteisestä kehittämiskohteesta. Opettajien toimenkuvien sisällölliset muutostarpeet koskevat sekä ammatillista koulutusta, että ammattikorkeakoulutusta.

Tehyn lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet myös Suomen sairaanhoitajaliitto ja Suomen Röntgenhoitajaliitto, Suomen Lastenhoitoalan Liitto sekä Suun Terveystieteiden Ammattiliitto.

Helsingissä 10.10.2018

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:

Juha Kurtti, tutkimuspäällikkö Tehy ry. juha.kurtti@tehy.fi, p. 0505869460